

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld.—kr. „ pol leta 1 „ 60 „ „ četrt leta — „ 80 „ Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar.) Deležniki tisk. društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Slovenski GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopis. se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat . . . 12 „ trikrat . . . 16 „

Kakšnih prošenj bi naj kmetje odposlali državnemu zboru!

Vsak državljan ima v postavi priznano mu pravico odpošiljati k državnemu zboru prošnje. Predložiti jih ima po kakšnem poslanci. No, in te pravice poslužujejo se sedaj prav marljivo na Štajerskem sosedni nam nemški in konservativni kmetje. Podpisujejo pa sledečo prošnjo:

„Visoka zbornica poslancev! Odkar so začeli upliv krščanske vere na javno življenje kolikor mogoče zatirati, prikazuje se dvojna nesreča, ki sicer nemilo zadeva vse stanove, vse prebivalstvo, vendar pa najhuje naš kmeti stan. One dve ste kmeti stan spravile od prejšnjo premožnost ter ga sedaj izganjate s posestev in žugate popolnem uničiti. Ti dve nesreči ste: prvič, da rušijo prejšnje stanove ter drobijo skupšine v posameznike, t. j. da ljudje iste vrste „vkup ne držijo“, ampak vsak le za-se skrbi in tako pogine; drugič, da se je prejšnje pridelniško gospodarstvo zamenilo z denarstvenskim, t. j. da je prej n. pr. davek lahko plačal s pridelki, a sedaj samo v denarjih. Prva nesreča jemlje kmetom vsako obrambo in varstvo, druga pa ga dela sužnja kapitalistov. Tega nihče več ne taji. Vrednost kmeti posestvom strahovito pada. V petih letih (1874—1879) so na Štajerskem 27.000.000 fl. menje vredna postala, a dolgovi so kmetje čez mero si morali dati vknjižiti, više 66 milijonov več, nego poprej. Prodavanje posestev po dražbah se množi grozno. L. 1874 so v avstrijskih naših deželah na dražbi prodali 4720 posestev, l. 1878 pa uže 10264. L. 1874 je 3014 upnikov zgubilo 5,800.000 fl. predlanskim pa 11748 upnikov 34,100.000 fl. To se reče v petih letih je število upnikov, ki so morali vknjižene denarje zgubiti, narastlo do 290% in zgubljena svota do 485%. Kmetje so še le na videž posestniki, ker so preveč zadolženi, tudi hiše v mestih in trgih so z dolgovi uže preobložene; kmeti ljudje imajo čedalje menje živadi, posestniki lezejo med težake ali delavce popustivši posestva. —

Temu se mora v okom priti in hitro pomagati. Podpisani župan in srenjski odborniki prosimo pa za takšno pomoč, katero zamoremo takoj dobiti. Vemo namreč, da je treba, ako se nam hoče popolnem pomagati, pred vsem stroške za upravo (uradnike itd.) in za vojaštvo zmanjšati, kmetom pa dovoliti stanovskih zastopov, t. j. kmeti zbornic, ki bodo uplivalo postavno, kedar se bodo izdelovale postave, katere zadevajo kmeta in kmetske koristi. Ali v ta namen treba je več časa, toda mi potrebujemo hitre pomoči. Zatoraj prosimo, visoka zbornica naj skuša pot nadelavati do gori navedenih pomočkov, za sedaj pa naj blagovoli sklenoti zastran 1. dedinskega nasledstva pri kmetih, 2. zastran razkosovanja in trganja posestev, 3. zastran preoblaganja gruntov z dolgovi, 4. in zastran domovinskega prava in preskrbovanja siromakov takšnih postav, da bo kmetskim ljudem mogoče obstajati ne samo sebi v korist, ampak celej državi. Podpisani srenjski zastop prositi toraj, visoka zbornica naj blagovoli ali sama pouzročiti takšnih postav ali pa slavno vlado v to nakloniti“.

Tako se glasi velevažna prošnja nemških konservativnih kmetov. Reč je pa jednako potrebna in važna tudi slovenskim kmetom. Zato je močno želeli, da tudi naši kmetje po svojih županih in srenjskih odbornikih dajo podpisati jednakih prošenj ter jih odposlati državnemu zboru. Poslanci g. baron Goedel (Wien, Getreidemarkt Nr. 1), g. M. Herman (Graz, Landhaus) in g. dr. Vošnjak (v Ljubljani) bodo jih radi sprejeli in visokej zbornici predložili.

Gospodarske stvari.

Kdaj in kako krompir kopati in kako ga hraniti.

M. Krompir je takrat kopati, ko je popolnoma dozorel, kar se na tem pozna, da se je metenica posušila in se krompirjevi gomolji lahko dajo s korenčja sneti. Dokler je metenica ali krompirjevec še zelen, gomolji v zemlji še vedno rastejo in debelejši postajajo. Tudi notrajna dobrota.

krompirja še vedno večja prihaja. Če se pa metenica še do pozne jeseni bohotno razrašča in se bati, da bi jo mogla slana posmoditi, je jo treba požeti, kar provzroči, da krompir hitreje zori. Krompirjeva metenica se more ko postranska krma živini porabiti, treba je jo zrezati in z rezanjem pomešano živini pokladati. Sem ter tje jo tudi v posebnih primernih izzidanih jamah kisajo. V ta namen se krompirjeva metenica v jame trdno vtepta, tako, da ni nič votlin vmes, in na to $\frac{3}{4}$ —1 meter visoko s prstjo pokrije. Skisano krompirjevo ščavje ali metenica ima toliko relativne vrednosti v sebi kolikor jednaka množina dobrega deteljnega sena; posebno dobro je kot postranski hranini nameček mlečnim kravam, ki imajo po skisanem krompirjevci rade mnogo in dobrega mleka. Brž pri kopanju krompirja se morajo drobički, nezreli in nagujiti gomolji odbrati od popolnem zrelih in zdravih. Prvi se ali brž živini spolagajo seveda, ko so mokro gnjili deli bili izrezani ali pa če jih je preveč, se zrejejo, poparijo in tudi v zračno trdnih jamah hranijo, v katerih do drugega novega krompirja dober ostane. Špranj in lukenj med krompirjem pa ni trpeti, ker se v njih plesnoba in gnjiloba vgnjezdi.

Zdrav krompir se navadno na tri načine prezimuje. Po najprvo v kletih; ta način prezimovanja najmanj priporoče zasluži. Krompir se v kletih v prevelike kupe nasuje, v katerih je gorkota in izhlapljenje premočno. Topli, vlažni zrak iz kleti ne more dosti hitro izhlapeti, se na stropu zgosti in ko voda na krompir nazaj doli kaplja, kar je začetek vsega kvara za krompir. Zmanjšava se ta nevarnost, če so v kleti prehodi iz lat narejeni, v katerih se zrak sem ter tje gibati more. Dalje ako se krompir na lesni ali premogovi pepel nasuje in klet, dokler ni prehudega mraza, po dne večkrat odpre in prevetri. Po noči se morajo seveda prevetrivne luknje trdno zapreti, kar se mora tudi neobhodno zgoditi, kakor hitro toplota v kleti na 2 stopnji pade.

Drug graje vreden način hranjevanja krompirja je: ga v zemeljskih jamah hranjevati. Take jame se zarad tega ne morejo priporočevati, ker se krompir le na vzgor more izhlapljevati in ker je tudi nevarnost, da voda od vzgoraj v jamo vdari. Vrh tega je tako hranjevanje v jamah dražje od tretjega načina tako imenovanega kupičenja nad zemljo. To se pa takole godi: Zemeljno flo se lepo vzravna in ogladi na 2 metra široko in poljubno dolgo. Poprej se prst za 6—10 centimetrov izkoplje, da krompir, ki se tukaj za meter visoko nasuje, spodaj ne uteka, ampak ima stene, ob ktere se trdno vpre. Kup dobi podobo široke strehe, ktere strani imajo razprostrano ravan, po kateri se krompir lahko do dobrega izhlapuje. Vrh krompirjevega kupa se z dosti debelo plastjo krompirjevca, ki mora lepo suh biti, pokrije in na njo desko pol metra široko položi. Zdaj se cel kup krompirja pokrije s prstjo 6—10 centimetrov de-

belo, da se krompir dežja in mraza obvaruje. Namesto krompirjevca dolga slama ni nasvetovati, ker je slama slab sprevodnik toplote in izhlapljenje krompirja v prstno pokrivavno plast zabranuje. Hlap se namreč v slami v vodo zgosti in in tako postane slama plesniva in gnjila, kar se potem tudi na spodaj ležeči zdravi krompir razširiti more. Ravno tako škodljivi so v kupih zračni kanali, kakoršne iz zvite slame ali iz lesenih dreznih cevi narejajo. Tudi v njih se topli hlap v vodo zgosti, kar rado gnjilobo krompirja povzročuje in je dostikrat tudi povod, da krompir zmrzne.

Ko zima nastopi, se krompirjevi kupi posujejo s prstjo na 1—1 $\frac{1}{2}$ metra visoko in debelo. Če je kaj krompirjevca, listja, nastelji ali slame na razpolaganje, se more plast jedne teh snovi pod gornjo plast prsti posteljati, da je sad mraza bolj varen. Do zime naj se tudi znotrajnost kupa z gorkomerom skrbno pregleduje. Če je toplota nad 7 stopenj poskočila, se mora kup prevetriti. Ako se to do zime večkrat stori, se bode krompir do popolnega pokritja pred zimo izpotil in spomladi bode take dobrote in lepote, kakor jeseni, ko je bil iz njive izkopan. Pravi in poglaviti namen prezimovanja, da se krompir gnjilobe in preranega cimljenja obvaruje, je s tem ravnanjem dosežen.

Da svinje krmljače vedno jedične ostanejo.

M. Dati se mora takim svinjam, ki se krmijo, da se odebelijo in so za klanje, vsaki dan dva perišča ovsa, ki je bil na sledeči način soljen. Vzame se posoda, v katero gre toliko ovsa, kolikor ga je za dva dni treba. V to posodo se dene plast ovsa, ta se osoli in nekoliko z vodo polije. Ker se pa osoljeni in namočeni oves napne in naraste, se posoda ne sme prepolno z ovsom nasuti. Od tega osoljenega ovsa se svinjam krmačam dan na dan nekoliko položi in tako ostanejo vedno jedične in žrejo vse, kar koli se jim daje. Še drugo sredstvo svinje jedične vzdržati je to, da se jim od časa do časa nekoliko ali lesnega ali premogovega ogelja položi. Tudi zdravje pospešuje se s tem svinjam.

M. Apnena voda za sadunosna drevesa. Apnena voda je za sadunosna drevesa zelo koristna, ker ne le živalske, ampak tudi rastlinske zajedavce ugonobi. Gašeno apno se tako dolgo z vodo zaliva, da se tako imenovano apneno mleko napravi t. j. apnena voda tako bela kakor mleko. S to apneno vodo se potem s pomočjo kakega šopka drevo ne le po deblu, ampak tudi po debelejših vejah pomaže. Da pa bela barva ni tako v oči bodeča, se apnena voda nekoliko s pepelom ali ogeljem pomeša. Dobro je, če se tudi drobnejše veje s tem poškropijo, ker apnena voda skorjo oživi in vse mrčesje, ki ima zalego po špranjah in luknjicah, ugonobi. Posebno dobro stori ta voda pozno na jesen.

M. Kako jabelka hranjevati. Priporočuje se več raznih načinov. V novejšem času nasvetujejo, da se jabelka plastoma v posodo, v katero zrak ne more, vlagajo in med posamezne plasti prežganega peska nasuje tako, da se jabelko ne dotika jabelka. Posoda se potem s pokrovom trdno zavezne, da zrak ne more v njo dohajati.

M. Pomoček zoper drisko pri teletih. Vzame se v ta namen 3 grame železnega vi ijola, ki se v 180 gramov vode raztopiti. V to tekočino se prilije 3 grame opiumove tinkture, 8 gramov vode grenkih mandeljnov in 15 gramov dvakrat ogljenokislega natrona. Predno se to zdravilo boleni živini vlije, se mora steklenica, v kateri je, dobro pretresti in potem teletu 3krat na dan po $\frac{1}{2}$ čajne žličice v treh žlicah črne kave dati.

M. Proti krvotoku iz nosa. Kot pomoček proti krvotoku iz nosa se priporočuje močno pregibanje čeljusti. Otrokom se vtekne zamašek iz papirja v usta in se jim ukaže, da ga močno žvečejo. Pregibanje čeljusti pre najsilnejše krvavljenje iz nosa ustavi.

Trtno uš v Brežiškem okraji zatiruje sedaj kmetijske družbe štajerske tajnik, g. Fr. Müller, ker je g. adjunkt Hanzelj z učenci vinorejske šole v Maribor odšel nazaj.

Dopisi.

Iz Maribora. (V hudi zadržaji) bili so dne 8. okt. t. l. nemški liberalci in jihova izvoljena g. dr. Schmiderer in g. dr. Duchatsch. Bila je namreč javna seja okrajnega zastopa radi 4600 fl. pri „kreisamtu“. Slednja dva sta čula od g. Simona, od dr. Serneca in dr. Radaja tako osoljenih, da bi vsak drug odložil načelnštvo in namestništvo in všel. Očitajnu, zakaj nista zoper „remuneracijo“ ali dar 4600 fl. glasovala pri zborovanji zastopnikov 14 okrajev, nista vedela niti besedice pametne odgovoriti. Podrobneje nalašč ne poročamo, da se sovražniki „Slov. Gospodarja“ ne bodo zopet režali: glejte, kako ljudi ščuje. No, resnica oči kolje, zlasti ničvrednežem. Zadoljni pa smo in veseli, da se je naših zastopnikov 17 udeležilo seje. Nemških liberalcev prišlo je samo 9 in od teh so g. dr. Reiser, g. Marko in g. Badl z nami potegnili tako, da je bil navet sprejet: 1) sklep zastopnikov 14. okrajev je neveljaven, ker zastopniki niso bili izvoljeni od dotičnih okrajnih zastopov, dalje se ima od 4600 fl. svota mariborski okraj zadevajoča poplačati, vsi računi pa o „kreisamtu“ 3 uže izvoljenim pregledovalcem računov predložiti. — Na mariborske gimnaziji, oglasilo je se toliko dijakov, da je treba za I. II. in III. razred paralelke ali zravenrazrede napraviti. Ravnateljstvo išče potrebnih prostorij v bližnjih hišah.

Iz Murskega polja. (Graška razstava.) II. Vildon zapustivši smo se vozili po širokej rav-

nici vildonskeje, kjer v sredi polja prevozimo spet železnico in se približamo Kalsdorfu ob dvema po poldne. Ta kraj je tri dobre ure oddaljen od Gradca. Proti južni strani smo imeli zadnjo postajo pri velikem posestniku Rancu. Tu smo konje oskrbeli, sebe ohladili in s prav dobrim pivom in malim obedom okrepčali; vse je bilo precej ceno. Tudi se nam je prilika ponudila, da smo pogledali po govejskih hlevih, v katerih smo našli prav lepo število glav, lahko smo cenili krave eno po 100—150 fl. vole že više, a bika pa med vsemi največjega do 250 fl. in še više so vredni. V prvem hlevu smo videli 16 krav, bika pa 3 ceatne teliče, ktere smo po svoje precenili 20, 25, do 30 fl. V drugem hlevu smo videli 13 krav, 2 velika bika pa 1 tele; v tretjem je bilo 16 močnih za voz pripravnih volov, v četrtem je pa bila mladina: 5 je bilo leta starih telič, 7 junčkov (voličev), 1 bik in 2 sproletni teleti. Živina se nam zavoljo postave ni dopadla, ker je bila močno blekasta, ali obzirom na izrejo je bila srednje debelosti, le trije biki so bili prav debeli. Konjev nismo videli. Vse gospodarstvo ima dobro oskrbljeno in v lepem stanu; tudi gostilnica je hvale vredna. Tu, in kar smo se vozili od Radgone sem do Gradca, je polje povsod dobro obdelano; njive se orjejo v široke postati; koruze in krompirja ni najti, da ne bi bil v vrste nasejan in z mašinami opravljen; koruze in prosa se seje dosti, repe precej, krompirja, deteljice pa tudi prâh za zimino je malo videti. Sadunosno drevje je po nekterih krajih v velikem številu in je bilo precej rodno, v nekterih pa skoraj ni nič. Pašnikov nismo opazili nikjer razun v Apačah je veliki občinski pašnik, živine ni najti, da bi se po polji pasla. Perutnine tudi ni mnogo, posebno gosok in rac ni videti. Opravlja se polje z voli, kateri so v hamote vpreženi. Konjerejstvo je menda čisto zapuščeno, ker se je redko dal videti kaki konj, še menje pa žrebe, ki ga najč nismo ovarali. Vso pot, kar smo se vozili, drži velika cesta na levi strani ne daleč od bregov, ki so v vrsti od niže Ljutomera do Gradca eden za drugim nastavljeni, kakor jih je Mura že v dolgo minulih časih pustila, na pravi je ravno lepo polje, samo pri Vildonu so ob obeh straneh Mure bregovi, tu si drzna reka ni mogla napraviti širokih prostorov. Povsod smo srečavali lepe hrame in občine, bele cerkve in visoke gradove, kakor gornje-radgonskega, emerečkega, lipničkega i. d. tudi razvaline in podrtine spominjale so nas na minljivost sveta, tako ona na vildonskem bregu, to je menda razvalina grada, ker se vidi še veliko zidovja, na katerem je vibrala zastava. Iz Kalsdorfa smo se peljali ob tretji uri in čez malo se nam je razkrilo graško gradišče ali „Šlosberg“; mesto se nam je začelo kazati še le ko smo že poldrugo uro potovali. Imeli smo zmirom prijazen razgled na obe strani in naprej, zlasti, ker nam je vreme dobro ugajalo, posebno smo radi zrla na gradišče in čez isto na „Šekl“. Sčasoma smo se približali pivovarni

„Puntigam“. Od tod smo že videli Gradec, ki je razgrnjen okoli gradišča pa le proti jutni in južni strani ga je največ, proti večerni menje a na severni najmenje. Gradišče je en sam edini okrogli breg močno visok. Opazili smo že lahko, kako so vibrale zastave na gradiščnem zidovji, posebno avstrijska črno-rumena je plapotala na zvoniku. Kake četrt ure smo imeli še do gračke „linije“; tu ustavimo, nam voze pregledajo in preiščejo, platimo in gremo naprej proti mestu. Že smo srečavali šetajočo gospodo, tudi kočije so pogosto drdrale. Prej, kakor smo si mislili, smo bili že na „Grijesu“. Tu povprašamo pri g. Kibbergu za nam namenjene štale, kmalu smo bili na svojem nam v ta namen odločenem prostoru. Kesen je že bilo, živini položimo krme, njo zesnažimo, z vsem oskrbimo, potem pa gremo pogledat nekoliko v mesto skozi „Grijes-plac“ in ulico na Murski trg in čez lančni most v Mursko ulico na glavni trg, kjer zagledamo spomenik nadvojvode Janeza.

(Dalje prih.)

S Pohorja. (Nepotrebna šola.) G. dr. Otmar Reiser je obširna posestva v Hrastji ob Pohorji po svojem rajnem očetu, ki je bil blag mož, podedoval. Slednja leta pa je še sam na Pekrih več kmetij ponakupil. Pred nekolikim časom je hotel občane pripraviti, da bi mu pomagali v Pekrih novo šolo staviti, katere toliko potrebujejo, kakor tretjega očesa v glavi. Kar šolo zadeva, se mora reči, da je malo krajev, ki bi bili tako dobro oskrbljeni, kakor so Lembaški farani. Pri farni cerkvi, kamor je iz Pekar po lepem potu samo $\frac{1}{4}$ ure hoda, stoji veličastno, dobro urejeno in vsem tirjatvam sedajnega časa zadostujoče šolsko poslopje s 3 razredi. Pa tudi tamošnji učitelji so vneti za svoj poklic, ter si z vsemi močmi prizadevajo, da vestno izpolnjujejo dolžnosti svojega stanu. Kolikor je prav in mogoče, se učijo otroci zraven materinega jezika že v prvem razredu nemški brati in pisati, v drugem in tretjem razredu se pa ta poduk nadaljuje. In da se šolarji v resnici dovolj nemščine naučé, dokaz temu so učenci, ki so naravnost v gimnazijo in učiteljišče prestopili ter prav dobro napredujejo. Vadijo se pa tudi v toliko potrebnej sadjereji in drugih kmetijskih strokah, kar priča dobro oskrbljeni šolski vrt. In ker ljudje za to, še le pred 4 leti pozidano šolsko poslopje mnogo dolgujejo, morali bi res ob pamet biti, ko bi še na drugo šolo mislili. Zato pa je srenjski odbor res hvale vreden, da na pritiskanje g. dr. Reiserja ni hotel ponudbe sprejeti in mu pomagati do nepotrebne šole na Pekrih. Vkljub temu je g. dr. Reiser na svojem posestvu postavil nekako poslopje, v katerem namerava s pomočjo „šilvereina“ šolo odpreti, ter je v ta namen poslal svojega oskrbnika in Gselmana (g. A. Ratha) po sosednji srenji v Hrastje, da bi kaj šolarjev naberačila. Ljude so silno nevoljni, ker spoznajo, da se na trirazredni šoli otroci gotovo več naučijo, kakor na enorazredni, kjer so vedno

otroci vseh oddelkov skupaj; zvečinoma tudi na večrazrednih šolah boljše učiteljske moči delujejo, kakor na postranskih enorazrednicah. Zato jim ne more nikdo zameriti, če pri svoji trirazredni šoli ostanejo in dasiravno so se na Gselmanovo pritiskanje nekateri podpisali, da so voljni svoje otroke v novo šolo pošiljati, vendar niso zavezani to storiti, kajti vsak sme svoje otroke pošiljati, kamor hoče. Prav pa imajo tisti, kateri govorijo „naši otroci so in bodo hodili v farno šolo v Lembab, kjer se zraven drugih predmetov tudi v krščanskem nauku podučujejo, ter imajo po leti šolarsko mešo, česar bi pa pri Pekerski šoli morali pogrešati.“ Ako hoče g. dr. Reiser za svoje ljudi šolo imeti, naj jo ima, nikdo mu tega branil ne bode, druge okoličane pa naj pri miru pusti, kajti njegove šole ne potrebujejo. Kakor se sliši, so razmere v Pekerski srenji vsled vednega ščuvanja silno žalostne. Ljudje so vsi zbegani, gospodarstva hirajo, kmetije se prodavajo ali kakor Gselman pravi „vejejo“, dolgovji rastejo, nemaniči se množé, javna varnost in poštenost gine in če pojde tako naprej, v kratkih letih samostalnega posestnika na Pekrih ne bo; uresničil se bode naš pregovor: „Kdor noče brata za brata, dobi tujca za gospodarja!“

Od Savinje. (Deželna razstava) v Gradci dokazuje zares, da je štajerska dežela v novejšem času jako napredovala ne samo v kmetijstvu, živinoreji, nego tudi v vseh obrtnijskih strokah. Razstave so se tudi naši slovenski obrtniki čvrsto udeležili. Najdemo tam na primer izvrstne glasovire g. Ropasa na Vranskem, kateri se znajo izvanrednim umotvorom prištevati. Jednako tudi mnogovrstne izdelke fužinske iz kovačnice Janeza Močnika v Mozirji. Njegovi izdelki kmetiškega in obrtniškega orodja so uže po širokem svetu znani ter izkani trgovinski predmeti, posebno ker so lepe oblike, fine robe in celo primerne cene. Opozorje se tedaj slavno občinstvo na gori navedene domače obrtnike. Podpirajmo domačo, ne pa tujo obrtnijo v prid in čast našega naroda!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Ko bodo naši državni poslanci zopet zbrani na Dunaji, imeli bodo dovolj dela. Treba jim bode vladu zaporedom povpraševati, zakaj Slovincem ni nikder ustregla v tem, kar jej je bilo naloženo od državnega zbora gledé na slovenščino v gimnazijah, realkah in učiteljiščih. Vse je ostalo pri starem in slovenskemu uradovanju se delajo povsod težave in opovire. Volitev v skupini maribor-ptujske je pokazala, da zamoremo Slovenci pri volitvah za deželni zbor, ki bodo čez 4 leta, zmagati v Ptujih, ker s tem mestom vkup voli tudi Ljutomer, Središče, Ormož in Rogatec. Tega ne smemo pozabiti; vrlo-narodno Središče s svojimi mnogimi volilci je res središče, ki nam bode pomagalo do prve zmage v mestih na

Štajerskem. — Minister nauka zahteva od šolskih uradov poročila o 10letji novih šolskih razmer! — Sijajni občni zbor obhajalo je kat. konservativno društvo za gornjo Avstrijo; zbrani so se pogovarjali tudi o propadu kmetskega in rokodelskega stanu ter pričakujejo, da bo državni zbor v tej reči nekaj storil. — Lineškemu škofu so liberalci vzeli 2 grajščini, sedanjost ministerstvo hoče krivico odpraviti. — Nemški liberalci kličejo uže Bismarkove nemške liste na pomoč ter žugajo ministru Taaffeju s prusko-nemško jezo, ako bo še dalje pravičen Slovanom. — Delegacijam bode vojni minister baje predložil za l. 1881 proračun, v katerem tirja 7 milijonov za vojaške potrebe več, nego letos. — Magjari preganjajo Nemce in sedaj tudi uže Jude, vse hočejo pomagjariti. Hrvatski ban grof Pejačević je pa došel v Budimpešto in krepko ugovarjal zoper magjarski jezik v hrvatskih uradih in železnicah, pri hrvatski pošti in telegrafu. Hrvatje so odločnega postopanja banovega silno veseli; tudi je iz nova tirjal, naj se vojaška granica kmalu spoji s Hrvatsko. V Bosni in Hercegovini proglasili so avstrijski kazenski zakon. To je velika dobrota in napredek za deželo, kder so do sedaj po mohamedanskem „koranu“ sodili.

Vnanje države. Angleži, Rusi in Italijani bili so pripravljani svojeglaveca Turka v Egejskem morju prejeti, mu zapreti Dardanele, se polastiti mest Smirne in Soluna, zasesti otok Lesbos in če treba mahnoti z brodovjem pred Carigrad in sultana odstaviti. Tega so se Bismark in drugi turkoljubi tako prestrašili, da so v sultana začeli močno dregati, naj prostovoljno prepusti Črnogorem mesto Dulcin. V tej sili je se sultan res udal in ukazal Dulcin predati. Toda od obljube do djanja je še daleč. Sicer pa bi Črnogorci sami najrajši bili, ko bi na mirnem dobili, kar jim gre; kajti pod orožjem vedno biti ne utegnejo, tudi jih nadlegujejo bolezni, posebno mrzlica. Vsakako pa Turčija propada in umira. — Bolgarski knez bil je v Belgradu od srbskega kneza in naroda navdušeno sprejet kot naravni jugoslavjanski zaveznik. — Rumunski knez sklepa s papežem nagodbo, da uredi verske razmere katoličanov v svojej kneževini. — Ruski car biva v Livadiji ob Črnem morju in boleha; njegov minister Melikov pa izdeluje črtež, kako bi se zemstvom in pokrajinam dale večje pravice in samouprava! Tudi novinam hoče privoščiti več svobode; sploh grof Melikov kaže nepričakovano spretnost za ministra. — Nemški katoličani hoteli so pri svečanosti v Kölnu cesarju predložiti prošnjo, naj preneha preganjanje katoličanov, cesar pa je povedati dal, da prošnje ne sprejme! — V Brügge na Belgijskem je freimaurerska vlada ukazala katoliško šolo zapreti, 500 otrok s šolskimi brati vred iztirati, na kar je nastala huda rabuka; več ljudij bilo je ustreljenih. — Angleži so se sprli z Birmanci na izhodni strani Indije. Bati je se vojske.

Za poduk in kratek čas.

Anton Magdič

doktor vsega zdravilstva, bivši zdravnik v Ormoži.

I. Ljutomerske gorice so zavoljo žlahtne kapljice, katero rodijo, znane po vseh slovenskih pokrajinah in še daleč drugod po svetu; ali mnogo celo izobraženih Slovencev še živi, ki se svojimi očmi niso gledali teh rajskih hribov. — Kakor narava rada skrivito tiči v trdem pečevji, dragi biseri na dnu globokega morja, — tako ne vidiš Ljutomerskih vinogradov, če se ravno morebiti blizu jih voziš. Južne železnice proga proti Kaniži pride pri Veliki nedelji in Ormoži na podnožje Ljutomerskim hribom, pa ker drži globoko v podravski dolini, popotnik le nekatere panoge videti zamore.

Na popolnočno stran od Ljutomera gori do Radgone leži Mursko polje, katero nam redi bistre konje, najžlahtnejšega angleškega plemena; poprečni Kamenščak, ki je na dolgo od zaboda proti izhodu potegnjen, iz Murskega polja pogled v Ljutomerske gorice popolnoma zapira. Od Radgone v Ljutomerski prijazen trg dospelši boš radoveden vprašal: kje so Ljutomerske gorice? Odgovorili ti bodo: za Kamenščakom na južno stran so razpeljani ti res rajski hribi, nasajeni z žlahtno vinsko trto, venčani z belimi hrami tu pa tam podobnimi gradovom, krasnim pristavam, kjer se ob času vesele trgatve nekoliko tednov prav prijazno da stanovati. Med hribi se vije lepa Žarovinska dolina dobro uro dolga; malo više Ormoža prestopi v rodovito raven, ki zvišena nekoliko metrov nad deročo Dravo uljudno pozdravlja unkraj bivajoče nam brate in sosede Hrvate.

Blizo na podnožji Kamenščaka je bil še pred kakimi 50 leti velik tako zvani žarovinski ribnik — svoj čas bilo jih je več. — Morebiti so si pri teh ribnikih in v starodavnih časih po dolini nahajajočih mužavinah pri svoji selitvi na Ogerska jezera čestokrat počivali žrjavi? in od tod ime Žarovinci ali menda bolje Žrjavinci? — Od mladostnih let se spominjam, da so spomladi in jeseni v številnih jatah žrjavi te kraje preletavali. V sredini te dolini, in rekel bi, na sredi Ljutomerskih gorice so Ivanjkoveci, prijazna, ne velika ves sè samimi lepimi zidanimi hrami; in ta ves je rojstveni kraj našega blagega Antona Magdiča. Ljutomerske gorice ne rodijo namreč samo žlahtne vinske kapljice, temoč tudi narodnjakov v obilnem številu nam daje ta kraj. Vzemimo okolico samo jedne male ure, tako sem v stani sem od Stanka Vrazove dobe našeti 12 vrlih sinov matere Slave. Starosta, Stanko Vraz, pesnik — od tega velikana bo menda „Slov. Gospodar letos še kaj povedal. — Trije Simoniči v jednom hramu rojeni, dva brata duhovnika, dekana Jožefa blaga prsa kinča od svitlega cesarja podeljeni zlati križ in njuni

stričnik France Simonič, doktor modroslovja, je nastavljen v vseučilišni knjigarni na Dunaji; 2 brata Petovara: mlajši dr. prava, zdaj odvetnik v Ormoži, starejši brat pa uraduje na Ogerskem. P. Bruno Jesih, župnik pri sv. Trojici na Goričkem in P. Škender Sovič, župnik sv. Trojice v Halo-zah; Jakob Hole, bivši župnik na Vurbergu, Ivan Skuhala, profesor bogoslovja in ravnatelj mladenišnice v Mariboru; M. Golob, izvanredno obdarjen mladenič, žalibog ga nam je nemila smrt pokosila kratko pred dokončanimi študijami l. 1852.; res, lepo število vrlih slovenskih rojakov, na ktere celi okraj sme biti ponosen. — V Ivanjkovcih tekla je zibelka g. Antona Magdiča; — ves je dobre četrte ure oddaljena od farne cerkve vseh Svetnikov, kake pol ure od podružnice D. Marije na Jeruzalemu. — Podoba D. M. so pre svoj čas nemški vitezi, ki imajo kot posestniki Veliko nedeljske grajščini v bližini vinograde, iz Jeruzalema prinesli in od todi: D. M. na Jeruzalemu. Ta bolm je med vsemi Ljutomerskimi hribi najvišji in z njegovega vrha zamoreš pregledati ves rajski kraj Ljutomerskih gor; pred seboj imaš eno panogo z imenom „Cerovec“, rajnega Stanko Vraza rojstveni kraj. —

Na sedajnem Magdičevem posestvu v Ivanjkovcih so prebivali svoj čas „Sóki“, v starih listinah „Sunčiči“; zadnji teh posestnikov Stefan Sunčič ni imel svojih otrok ter je vzel za svoje Nežo Lovrenčičevo; Ivan Magdič iz Žerjavca je vzel Nežo v zakon in stari Stefan jima je po zimi l. 1819. izročil svoje posestvo. Zakon je bil z otroki blagoslovljen; imela sta 11 otrok, 3 hčeri in 8 sinov; deklice so rano pomrle; — najstarejši bil je Anton. Pri Svetinjah pastiroval je tistokrat Andrej Polanec — kaplana ni bilo v tisti dobi — učitelj bil je N. Janžek. Kdor je uplival, da so se duševne moči mladega Antona že zgodaj lepo in ugodno razvijale, je težko trditi, blagi prijatelj „S.“, njegov vrstnik in rojak mi svedoči: najbolje je uplival oče sam; ker je doma pri svojem delu imel otročiče vedno pred seboj, je z njimi ponavljal in jim tolmačil, česar so se v šoli učili, — toliko je gotovo: najboljša šola veliko ne opravi, ako starši ne sodelujejo in domačo odgojo zanamarijo. Leta 1832 pelje oče 12 let starega Antona (roj. 17. Jan. 1820.) po vseh Svetnikih v Maribor v 3. razred. Tretji razred je bil tistokrat pripravnica za gimnazijo ali srednje šole. Na kmetih sta bila povsod po 2 razreda, v Mariboru in Celji na spodnjem Štajerskem so bili 3 razredi tudi v Ptuj in Radgoni, pa slednjih učenci so morali prvlje skušnjo prestati v Mariboru ali v Celji, še le potem so zamogli v gimnazijo. Oče so menili, v Mariboru se šole začnejo tako, kakor doma ob vseh Svetnikih. Nekega popoldne pridejo naravnoč s svojim Tonetom v sobo 3. razreda in ravnatelja šole in učitelja 3. razreda, Kaspara Wiederhofer, trdega gornještajerskega Nemca, lepo po slovenskem poprosijo, naj blagovolijo fanta v 3. razred sprejeti. Pa kako bo Nemeec slovenskega

kmeta razumel? Ravnatelj pokliče šolskega pripravnika Slovenca, da mu raztolmači, kaj kmet govori in želi. (Pripravniki so morali poduk v 3. razredu poslušati in se tako v podučevanju vaditi, to je bilo praktično!) Ravnatelj spoznavši kmetovo prošnjo, precej osorno odgovori: „Sedaj je že dosti prepozno, šola se je že pred mesec dnevom začela, zakaj nisi prej prišel.“ Ali oče Ivan se ne dajo tako naglo preplašiti, temoč trdijo, da tega niso vedeli in še enkrat prav gorko ponovijo svojo prošnjo. Zdajci tudi mali Tone povzdigne in sklone svoji suhi ročici, svoje tužne oči obrne v ravnatelja in ta prizor gane moža; nekoliko bolj prijazno zavrne: „fant, sedaj pa pojdi k tabli na skušnjo;“ ravno je bila ura za računenje odločena, in mu začne račun narekovati, pa kaj pomaga? Tone ne razumi nemščine: pripravnik tolmači. Fant takoj račun pravilno na desko zapiše, celo tiho nič govoreč mahoma nalogo izdela; učenci v šoli strmijo in ravnatelj se čudi. Še nekatera vprašanja mu ravnatelj po pripravniku stavi in na vse naš Tone izvrstno odgovarja. Skušnja bila je častno prestana. Ravnatelj spoznavši bogato obdarjenost tega bledega slabotnega fanta mu v klopi mesto odkaze, ktero on hitro vesel zasede in tako je bil učenec 3. razreda in oče zadovoljen sobano zapusti. Vbogi Slovenec, ti si res čuden trpin! Polstoletja bo v kratkem preteklo, odkar se je ta prizor vršil v Mariboru in po tolikem prizadevanju najboljših sinov slovenske zemlje, po tolikih trudih, borenji, prošnjah še dendenešnji, če pride slovenski kmet v Maribor, v Ptuj in hoče tam v zadevah svojega otroka z ravnateljem gimnazije govoriti, to le po tolmači storiti zamore. Kedaj bo prisijalo pred tvoj prag solnce svete pravice? Tretji razred je naš Ivanjševčar se vé izvrstno skončal, med 120 součenci bilo jih je 12 odlikovanih in z darili obdarjenih, naš Tone bil je med njimi „peti“. — Tako je bil sedaj dobro podkovan za gimnazijo, katero je od leta 1834 do leta 1839 v Mariboru obiskoval.

(Dalje prihodnjič.)

Smešničar 42. Ura je odbila. Bolnik seže po zdravila ter jih povžije, kolikor mu je bilo pisano za vsako uro. „Ali vam pomagajo kaj zdravila?“ povpraša ga poleg stoječi zdravnik. „O kaj še, toži bolnik, še le mnogo hujše bolečine čutim.“ „I zakaj je pa vendar uživata?“ vpraša dalje zdravnik. „No, kaj pa hočem zdaj, ko so uže plačane!“ odgovori bolnik. „Vrtec.“

Razne stvari.

(Častno srenjčanstvo) podelile so srenje Frauheim, Morje, Ješence in Ranče gospodu J. Seederju, c. k. okrajnemu glavarju, ker je vsled toče in nevihte dne 18. jul. t. l. omenjenim srenjam pomagal dobiti od cesarja podpore in 5000 fl. od štajerske hranilnice. Radi tistih zaslug prejel je tudi

c. k. namestnijski konceptist g. Gustav plem. Neupauer častno srenjčanstvo Frauheimsko. Kaj lepo in okusno pisane diplome izročili so gg. predstojniki dne 1. oktobra.

(Slovenščina na Štajerskem) ni v deželi navaden jezik. Tako je razsodil v Gradci višje deželjske sodnije predsednik g. vitez plem. Waser. G. Urbanec v Ptui je namreč na svojo slovensko vlogo ali tožbo prejel nemšk odgovor od okrajne sodnije ter se je pritožil zoper to v Gradci. Toda pritožbo je plem. Waser odbil češ: na Štajerskem je deželjski navadni jezik pri sodnijah nemški (weil die landesübliche Gerichtssprache die deutsche sei.) G. Urbanec je se tudi zoper to pritožil pri višjem sodišči.

(Velik požar) zanetil je sletni deček, ker je z žveplenkami v listnjaku listje užgal, v Žetincih pri Radgoni. Pogoreli so posestniki Rihtarič, Adamič in Zemljič. Škode je 10.000 fl.

(Brežicam dovoljeno je) pobirati davek od piva.

(Nemški „šilvercin“) šteje v slovenskem trgu Velenjskem uže 24 udov. Lepo število!?

(„Kres, leposloven in znanstven list“) bo začel izhajati v Celovci, počenši z novim letom. Sodelovalci so g. dr. Krek in velečestiti župnik gosp. Davorin Trstenjak, urednik pa g. dr. Sket. Cena mu bo 4 fl. na leto.

(Volfov slovensko-nemški besednjak) sestavlja pod pokroviteljstvom ljubljanskega knezoškofa poseben odbor. Gg. odborniki so: dr. Krek, dr. Vošnjak, Pleteršnik, Levec, Zupan, Kermauer, Vodusek, Wiesthler in Kobler.

(Nove tiskavnice ali blankete) za krstne, mrtvaške, poročne liste in oklice se dobivajo lepo tiskane slovenske in nemške skupaj pri tiskarji g. J. Leonu v Mariboru.

(Velečastiti gosp. dr. Jož. Muršec) je o priliki svoje petdesetletnice daroval svojim krajanom Bišancem 50 fl. v namen, da si kmalu spravijo gasilnico, ktere je velikej vesi zares silno treba. S tem se izreče blagemu dobrotniku očitno prigrčna zahvala!

(Nadučitelj v Središči) imenovan je g. Pavel Unger.

(„Razkaz za drvarske kupce“) preračunal g. Emil Stoerk, c. k. vodja mernega urada v Mariboru. Tako se glasi nemško-slovenski tiskana pola, s čegar pomočjo se lahko računski prelagaajo iz stare na novo mero in nasproti. Tiskana je bila pri g. Janšiči v Mariboru.

(Vsi slovenski listi) hvalijo ljutomerske, ormoške in središke narodnjake in volilce, da so v tako obilnem številu prišli na volišče in oddali 104 glase za kandidata in poštenjaka g. Bindlechnerja. Prvokrat smo se Slovenci v tej skupini merili z nasprotniki. Zmagali nismo, a rešili so nam ovi vrli volileci slovensko čast. Slava jim!

(Celjsko godbensko društvo) je 2. oktobra t. l. odprlo svojo godbensko šolo,

(Nek „Deutsche Verein“ iz Gradca) nameraval je 3. okt. t. l. priti v Ptuj pêt in pit pa tudi za nemštvo agitirat. Toda glavni govornik g. dr. Duchatsch mu hipoma zbolil in „deutsche Verein“ ostane doma.

(† Gosp. Matevž Glušič) posestnik grajščine Schwarzenstein v št. Ilji pri Velenji je na svoj godovni dan, 21. sept. previden s sv. zakramenti zapustivši mlado ženo in 4 otroke star 36 let, mirno v Gospodu zaspal. Nesrečni požar, koji mu je uničil gospodarsko poslopje, uničil mu je tudi mlado, upalno življenje!

(„Marburger Zeitung“) vé poročati, da nameravajo slovenski poslanci in narodnjaki sklicati več taborov na Štajerskem. Potrebni nam so neizmerno.

(Doberlivaški prošt in župnik) na Koroškem, velč. g. Bizonik postali so dekan in konzistorijalni svetovalec, dosedanji dekanijški oskrbnik č. g. Šervelcj prejali so naslov konzistorijalnega svetovalca!

(Prestavljen) iz Ptujja je glavni c. k. davkar g. Wurja v Celje. Na njegovo mesto pride g. Martinjak iz Mürzzuschlaga.

(Velik plaz) je v srenji sv. Krištofa pri Laškem 200 metrov na dolgo in 20 na debelo zasul srenjsko cesto.

Dražbe 18. okt. Katra Mušter v Gradiši 3660 fl. Blaž Wudigam v Drenovci 1350 fl. 22. okt. Ig. Kaiser v Studencih 3720 fl. 20. okt. Andreje v Šilovi 13088 fl. 23. okt. Št. Kostomaj 250 fl. v Konjicah, Sim. Zajko 2013 fl. v Rogaci, 25. okt. Mart. Domšič v Globokem 609 fl. Jozefa Dobočnik v Zafoštu 1185 fl.

Loterijne številke:

V Gradci 25. septembra 1880: 20, 48, 47, 33, 64.
Na Dunaji „ „ 33, 86, 17, 31, 28.
Prihodnje srečkanje: 16. oktobra 1880.

Tržna cena

preteklega tedna po hektolitrih.

Mesta	Pšenica		Rž		Ječmen		Oves		Tunšica		Proso		Ajda
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	
Maribor . . .	8 40	6 30	5 10	3 30	6 30	5 30	6 30	5 30	5 60	—	—	—	—
Ptuj	7 80	6 50	4 37	3 10	6 —	3 70	5 —	—	—	—	—	—	—
Gradec	8 30	6 75	4 92	3 40	5 75	—	—	6 3	—	—	—	—	—
Colovec	7 84	7 38	4 54	2 78	6 14	—	—	—	—	—	—	—	—
Ljubljana . . .	9 59	6 50	4 75	3 14	6 47	4 20	5 90	—	—	—	—	—	—
Varaždin	8 50	7 —	5 20	3 —	6 40	6 —	6 —	—	—	—	—	—	—
Dunaj } 100	15 53	10 30	8 89	6 72	8 75	8 85	—	20	—	—	—	—	—
Pešt } 100	10 87	9 27	6 10	5 90	7 72	4 65	5 —	—	—	—	—	—	—

Najnovejši kurzi na Dunaji.

Papirna renta 70 50 — Srebrna renta 71 90 — Zlata rente 85 25 — Akcije narodne banke 818 — — Kreditne akcija 274. — 20 Napoleon 9 43 — Ces. kr. cekini 5 64 —

Častiti duhovščini!

V tiskarni JANEZA LEONA v Mariboru
se dobijo:

Novi krstni listi	} v podolgni obliki in v slovenskem in nem- škem jeziku skupaj.
" oklicni "	
" poročni "	
" mrtvaški "	

 Cena: 20 pól po 2 na pôli: 50 kr.

Zahvala in priporočba.

Zahvaljujem se vsem, kateri so me dozdaj z naročili podpirali, prav srčno, in priporočujem se jim, kakor tudi sploh p. n. občinstvu, posebno č. g. duhovnikom, uradnikom itd. v daljno naročbo.

Prizadeval si bodem, vsakemu njegovo voljo po svoji najboljši moči izpolniti.

 Naročila iz dežele izvršujem ravno tako vestno in pridem oddaljenim tudi na dom mere jemati.

Z velikim spoštovanjem

Franc Jesenko,

2—3 krojač v Mariboru, Pfarrhofgasse št. 15.

Važno za kmetovalce!

Pomoček zoper žitni snet.

Zoper snet pri pšenici, ovsu, ječmeni, koruzi in vsem semenstvu, katero ta bolezen napada, najboljše, ker najgotovejše, pomaga

N. Dupuy-eva strojnica ali lug.

Slavno c. k. ogersko ministerstvo je kmetovalcem ovo strojnico priporočilo najnujnejše pa tudi na gospodarstvenej razstavi v št. Pöltenu na Spodnjem Avstrijskem bila odlikovana s srebrno svetinjo. Kako se ravna ž njo, to razlaga natančno tiskani poduk, kateri je priložen vsakšnemu paketu. Sploh je pa ravnanje prav lahko. Jeden paket zadostuje za 200 litrov semena ter velja samo **30 kr.** Dobiti ga je v zalogah po vsej avstro-ogerskej državi.

5—5

N. Dupuy

na Dunaji (Wien, VI., Windmühlgasse 35).

Založeno imajo ovo robo:

V Mariboru g. M. Berdajs, v Ptujih g. Andrej Jurca, v Lipnici g. B. Seredinski, v Arnaužu g. Teodor Egger, v Slov. Bistrici g. Stiger in sin, v Celju g. Janež.

Važno za kmetovalce!

Naznanilo.

Naznanjam p. t. slavnemu občinstvu, da sem 8. oktobra t. l. v Šmariji pri Jelšah v hiši gospoda Jagodiča svojo kancelijo odprl.

Priporočam se tedaj p. t. slavnemu občinstvu, ter želim vsakemu po želji ustreči.

V Šmariji pri Jelšah 12. okt. 1880.

Dr. F. Krenn,
odvetnik.

Pri Janezu Leonu v Mariboru dobijo se sledeče tiskovine za

 sole na deželi:

- "Izkaz in spričalo" v nemškem jeziku.
- "Zapisnik" slovensko-nemški.
- "Razrednica" slovensko-nemška.
- "Opomin na šolsko obiskovanje" slovensko.
- "Šolska naznanila" slovensko-nemška.
- "Izkaz šolskih zamud" slovensko-nemški.
- "Napoved kazni" slovensko.
- "Tednica" slovensko-nemška.
- "Plačilne pobotnice" za učitelje nemšk.

2—3

3—3

Prodaja

sadunosnih dreves in lep- šavnega grmičevja.

Grajščina Slivniška pri Mariboru ima to jesen veliko število raznih, domačih in tujih, dreves in grmičevja za napravljanje in ozaljševanje vrtov. Zlasti opozoruje se na 800 jednako visokih akacij (Kugel-Akazie Rob. umbraculifera), dalje sadunosnih dreves, jabelk in grušek, ki rodijo sad za mizo pa tudi za mošt in sušenje, črešenj, višenj, breskev, marelic, visoke rasti in pritličnih drevesc. Kdor želi kaj kupiti, naj si želeno naroči pri

Grajšinskem oskrbništvu

(Gutsverwaltung: Burg Schleinitz, Post: Kranichsfeld a. d. Südbahn.)